

han selv gør det, og om det ærede Medlem for Københavns Amts 2den Valgkreds gav dem en herlig Beskrivelse af „Fremtidsstaten“, da betød det intet. Men om Husmændene lode sig hidse til en Kamp — hvad de Herrer ønske — med Gaardmændene, da kunde det faa skæbnsvangre Følger for Landbruget og dermed for hele Samfundet.

En saadan Kamp mellem Landmænd paa hver sin Side af en Tønde Hartkorn er dog for ugrundet og for meningsløs. Det vil derfor sikkert heller ikke lykkes at rejse den. Jeg vil spørge det ærede Medlem for Københavns Amts 2den Valgkreds, om han vilde være glad ved Udsigten til en Kamp mellem Arbejdsmændenes Fagforening og de faglærte Arbejderes Fagforening? Tror han, det vilde være til Gavn for nogen af Parterne enten for Arbejdsmændene eller for de faglærte Arbejdere? Og denne Sammenligning ligger ganske nær. Det ærede Medlem vil maaske sige: Arbejdsmændene og de faglærte Arbejdere have fælles Interesser. Jeg vil dertil svare: Vi have sandelig og saa fælles Interesser paa Landet. Arbejderne kunne ikke selv bestemme deres Løn, men de kunne ved Sammenslutning blive i høj Grad medbestemmende. Husmænd og Gaardmænd kunne kun i Fællesskab ved Samarbejde fremstille et Produkt, der kan naa Verdensmarkedets højeste Pris, men denne Pris have vi ingen som helst Indflydelse paa. Vi maa tage Konjunkturerne saaledes, som de ere, men vi Landmænd ere for saa vidt næsten uheldigere stillede end Arbejderne, som vi ingen som helst Indflydelse have paa den Pris, vi faa for vort Arbejde. Ja, om vi saa alle sammen bleve Socialdemokrater, alle Gaardmænd og Husmænd, vare vi ikke i Stand til at hæve Prisen eller Udbyttet for vort Arbejde en eneste Øre.

Min Interesse for Husmændene og Husmandssagen er af gammel Dato. Jeg har paa forskellig Vis været knyttet dertil som Dommer over Husmandsbrug — jeg har kørt mange Mil for at besigtige Husmandsbrug —, og jeg har som Medlem af Landboforeningerne og nu i de senere Aar som Formand for Foreningen af jydsk Landboforeningers Husmandsudvalg paa forskellig Maade været med i det Arbejde, og jeg har med stor Glæde set den Fremgang, der er, og har stedse staaet velvilligt overfor Husmandsforeningerne, og det gør jeg den Dag i Dag. Jeg staaer personlig i det bedste Forhold til mange af de ledende Mænd indenfor de jydsk Hus-

mandsforeninger, men jeg har tillige mindet Husmændene om den historiske Sandhed, at naar en Stand, en Klasse, en vis Del af et Folk hæver sig op til Indflydelse og Magt, da har den altid forud været med i, været greben af en vis aandelig Bevægelse og følt sit Ansvar. Tallet alene er ikke nok. Det kunde jeg paavise med Hensyn til de forskellige Klasser og Stænder i Befolkningen, som til Tider have været videst fremme; men jeg skal indskrænke mig til kun at pege paa Borgerstanden. Naar den betød saa meget og faktisk frelste Landet fra Undergang i det 17de Aarhundrede, skyldtes det efter min Mening ganske sikkert det, at det særlig var den, der tog imod den stærke aandelige Bevægelse, den stærke Strømning, der gik over Landet ved Reformationen, og det burde fulgt deraf, at den havde faaet en tilsvarende Magt og Indflydelse i Landet. Det fik den ikke, fordi en snild Konge narrede den for den politiske Magt, Borgerstanden burde haft i 1660. Naar nu Bondestanden er naaet frem til Indflydelse og Magt, da har dette den nødvendige Forudsætning, at det særlig var den, der tog mod det folkelige, religiøse og nationale Gennembrud i vort Folk i forrige Aarhundrede. En meget stor Del af de fremmeligste og dygtigste Husmænd ere fuldt ud med i denne Bevægelse. At faa saa mange som muligt med deri er en væsentlig Betingelse for, at de skulle faa den Indflydelse og Fremgang, jeg i fuldt Maal ønsker dem.

Men der er andre, som før nævnt, der bejle til Husmændene. Der er Socialismen. Det er efter min Mening en Bevægelse, der hverken er folkelig, religiøs eller national; men dog har den en Idé, en Religion, dens Tilhængere tro paa, nemlig Fremtidsstaten med al dens tænkte Herlighed, der maaske kan naas om nogle Hundrede Aar. Denne Idé begejstrer mange, skønt jeg har det Indtryk — det have flere ærede Medlemmer maaske ogsaa —, at Førerne tro maaske ikke saa meget derpaa, de tale i hvert Fald ikke meget om den. Men dette Fremtidssyn, tror jeg ikke, begejstrer mange Husmænd, der i det se en Samfundsform, der udelukker Selvstændighed og personlig Frihed, og det er noget, som Landbrugerne allesammen sætte meget stor Pris paa. Det er ikke saa længe siden, at jeg saa, at en fremragende Mand — det var for Resten Generaldirektør Rubin — skrev i et Tidskrift, at navnlig under Socialismen vilde man faa at se en Funktionarisme, som